

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 «Географія»
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Ужгород 2020

Назва курсу	Політична географія
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія», 014 середня освіта «Географія»
Викладачі курсу	Жулканич Борис Михайлович
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	boris.zhuikanich@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/enrol/index.php?id=951
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3,5 кредитів ЄКТС / загальна кількість годин 105
Обсяг курсу	Аудиторних годин - 52, лекцій - 34, практичних - 18, СРС - 53
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Навчальна курс «Політична географія» є вибірковою дисципліною для студентів спеціальності 106 “Географія ”та 014 середня освіта «Географія». При вивченні даної дисципліни студенти зможуть вивчити сучасну політичну карту світу, показати сучасну геополітичну картину світу, проаналізувати основні регіональні геополітичні проблеми у світі.
Ключові слова	Географія, політична карта, політика, геополітика.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Політична географія» є: розкрити особливості сучасної політичної картини світу, сформувати у студентів знання про основи геополітики, показати роль та місце України у світовому геополітичному просторі. Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

	ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах. ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати. ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.	
Пререквізити курсу	Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Політична географія» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 106 «Географія», 014 середня освіта «Географія» як: «Філософія»; «Історія та культура України»; «Основи картографії»; «Регіональна економічна і соціальна географія»; «Історична географія з основами етнографії»; «Географія населення з основами демографії».	
Очікувані результати навчання	• знати об'єктно-предметне поле політичної географії і геополітики; • володіти сутністю територіально-політичної організації суспільства; • знати історичні етапи формування політичної географії і геополітики; • аналізувати особливості сучасної політичної карти світу; • розрізняти парадигми і концепції геополітики; • знати особливості геополітичної ситуації в окремих регіонах світу; • характеризувати політико-географічне та геополітичне положення України.	ПРН 1 ПРН 3
	• Вміти розкривати суть основних концепцій політичної географії та геополітики; • аналізувати територіально-політичні системи різних ієрархічних рівнів; • аналізувати сучасну політичну карту світу; • давати характеристику політико-географічного та геополітичного положення регіонів і держав світу; • застосовувати методи регіонального геополітичного аналізу; • використовувати закони геополітики для пояснення сучасних регіональних процесів; • давати оцінку ролі України у світовому політичному просторі.	ПРН 5 ПРН 6 ПРН 8 ПРН 14
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання	Лекція - використовується для розгорнутого теоретичного викладу навчального матеріалу, аналізу та обґрунтування складних і розлогих питань. Бесіда - діалогічний метод навчання, під час якого викладач через постановку ретельно продуманої системи запитань підводить студентів до розуміння нового матеріалу або перевіряє засвоєння ними уже вивченого.	

курсу	Диспут - усний публічний спір при обговоренні наукових проблем з метою пошуків істини. На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання прикладного характеру.				
Необхідне обладнання	Географічні карти, атласи, ілюстрації, схеми, таблиці тощо, відповідно до теми заняття.				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни				
	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
	Практичні (семінарські) заняття	5	35	4	35
	Презентації	1	15	1	15
	Модульна контрольна робота	1	50	1	60
	Разом	7	100	6	100
	Критерії оцінювання модульної контрольної роботи				
	При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.				
	Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення контролю було виявлено:				
1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту. 2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту. 3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії. 4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.					
У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.					
Оцінка «добре» виставляється, коли студент письмово відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька неточностей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.					
Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.					
Оцінка «незадовільно» виставляється за роботу, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його письмових відповідях є як					

	принципові, так і грубі помилки. Студенти, які не представили письмові відповіді на модульних контрольних роботах, вважаються такими, що одержали оцінку «незадовільно». Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Підсумковий семестровий контроль з дисципліни «Політична географія» здійснюється у формі екзамену, який проводиться в усній формі. Результати заліку оцінюються за такою шкалою: Шкала оцінювання: національна та ECTS <table><tr><th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th><th rowspan="2">ОцінкаECTS</th><th>Оцінка за національну</th></tr><tr><th>Екзамен та диференційований залік</th></tr><tr><td>90 – 100</td><td>A</td><td>відмінно</td></tr><tr><td>82-89</td><td>B</td><td rowspan="2">добре</td></tr><tr><td>74-81</td><td>C</td></tr><tr><td>64-73</td><td>D</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr><tr><td>60-63</td><td>E</td></tr><tr><td>35-59</td><td>FX</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td></tr><tr><td>0-34</td><td>F</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr></table> За бажанням студента результуюча підсумкова оцінка може бути визначена як інтегрована оцінка засвоєння всіх тем дисципліни і кількісно дорівнює середньому арифметичному балів, отриманих за кожний модуль. Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в національну та шкалу за системою ECTS здійснюється за наступною схемою: Студент, який отримав за результатами підсумкового контролю оцінку «незадовільно» (35-59 балів), зобов'язаний перескласти іспит. Результати підсумкового контролю знань заносяться до екзаменаційної відомості.	Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національну	Екзамен та диференційований залік	90 – 100	A	відмінно	82-89	B	добре	74-81	C	64-73	D	задовільно	60-63	E	35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS			Оцінка за національну																				
		Екзамен та диференційований залік																						
90 – 100	A	відмінно																						
82-89	B	добре																						
74-81	C																							
64-73	D	задовільно																						
60-63	E																							
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання																						
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни																						
Підсумковий контроль, форма	Іспит в усній формі.																							
Зміст курсу	Модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ. ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ. I. Політична карта світу як об’єкт політичної географії ТЕМА 1. Методологія та історія формування політичної географії як науки. ТЕМА 2. Політична карта світу як об’єкт наукового дослідження ТЕМА 3. Географічне державознавство ТЕМА 4. Класифікації та типології країн світу II. Історія формування та сучасний стан політичної карти світу. ТЕМА 5. Сучасна політична карта світу. А/Політична карта Старого Світу – Євразії та Північної Африки Б/Політична карта Нового Світу Модуль 2.ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ III. Міждержавні границі та їх функції в сучасному світі																							

	ТЕМА 6. Географія столиць, кордонів та міжнародні інтеграційні об'єднання на політичній карті світу Міжнародні інтеграційні об'єднання на політичній карті світу. ТЕМА 7. Електоральна географія. ТЕМА 8. Історія геополітичної думки і теоретичні підходи в геополітиці. ТЕМА 9. Основи геоглобалістики.
Література для вивчення дисципліни	Основна література 1. Голиков А.П. та ін. Вступ до економічної і соціальної географії: Підруч. / А.П. Голиков, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. – К.: Либідь, 1996. – 320 с. 2. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика: Навч. посіб. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 344 с. 3. Економічна і соціальна географія світу: Підручник / За ред. Б. Яценка. – К.: АртЕк, 1997. – 246 с. 4. Колосов В.А., Мироненко Н.С. Геополитика и политическая география. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 479 с. 5. Яценко Б.П. Політична географія: навч. посіб. – К.: Вид. Ін-ту сходознавства НАНУ, 2005. – 134 с. 6. Політична географія і геополітика: Навч.посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с. Допоміжна література 1. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу. – К.: ВЦ "Академія", 2003. – 688 с. 2. Витковский О.В. Политическая география и геополитика // Вестн. Моск. ун-та: Сер. геогр. – 1980.– № 6. 3. Економічна і соціальна географія світу / За ред. Є.П. Качана. – Тернопіль: Астон, 1999. 4. Копернік С.Г., Коваленко Р.Р. Економічна і соціальна географія світу в опорних схемах: Навч.-метод. посібник для учнів, абітур., студ. і вчит. – К.: ПП „Компанія „Актуальна освіта”, 1998. 5. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. – К.: Лібра, 1996. – 328 с. 6. Олійник Л.Б., Степаненко А.В. Вступ до соціальної географії: Навчальний посібник. – К.: "Знання", КОО, 2000. – 204 с. 7. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії. – К.: Вища шк., 1996.– 232 с. 8. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Вид.центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 444 с. 9. Шаповал В. Державний лад країн світу: Довідник. – К.: Укр. Центр правових студій, 1999. 10. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. – К.: Либідь, 2000. – 416 с.
Інформаційні ресурси	1. Довідник ЦРУ по країнах світу. – Режим доступу: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ 2. Збигнев Бжезинский. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). – Режим доступу: http://lib.ru/POLITOLOG/AMERICA/bzhezinskij.txt 3. Контрольно-навчальні тести: Дистанційний курс «Політична географія» / Грицак Ю.П. – URI: https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1938

	4. Служба зовнішньої розвідки України. – Режим доступу: http://www.szru.gov.ua/ 5. The Security Service (MI-5). – Режим доступу: https://www.mi5.gov.uk/ 6. Офіційний сайт ООН. – Режим доступу: http://www.un.org/ 7. Представництво ООН в Україні. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/ua 8. МЗС України. – Режим доступу: http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/4130.htm 9. Велика ложа України. – Режим доступу: http://www.ukrmason.org/ 10. Всесвітньовідомий сайт «Вікілікс». – Режим доступу: http://wikileaks.ch/
Питання для підсумкового контролю	1. Політична географія (ПГ) в системі географічних наук: підходи до визначення наукового напрямку. Об'єкти ПГ. Структура і рівні ПГ. 2. Етапи розвитку ПГ із кінця XIX ст. Методи ПГ. Географія і політологія. 3. Географічне державознавство. Методики політико-географічних досліджень держави. Характеристики держави як географічного об'єкта. Самостійні держави і несамоверхні території. 4. Класифікації та типології країн світу. Значення і сутність типологій країн. Типології "економічні" і "географічні". 5. Показники для „географічних” типологій (форми правління, форми державного устрою, типи політичних режимів, розміри території країн світу). 6. Типи країн за рівнем соціально-економічного розвитку. Економічно високорозвинені країни (головні країни, невеликі країни, країни "переселенського капіталізму"). 7. Країни із середнім рівнем розвитку. Країни, що розвиваються. 8. Країни з "перехідною економікою". 9. Найменш розвинуті країни світу. 10. Політична карта світу. Проблема регіоналізації політичної карти світу. Колоніальні імперії і їхній розпад. Співвідношення монархій і республік. 11. Політична карта Європи. Етапи формування і головні об'єкти політичної карти Європи. Європейські субрегіони і їхній склад. 12. Політична карта Азії. Великі історичні ріки і древні цивілізації: Месопотамія, Інд і Ганг, Янцзи і Хуанхе. Азіатські субрегіони і їхній склад. Хронологія колонізації і деколонізації. Сучасні системи державного правління. 13. Нові індустріальні країни Південно-Східної Азії: причини і наслідки економічного буму. 14. Політична карта Африки, Латинської і Північної Америки, Австралії і Океанії. Регіоналізація. Давні і сучасні цивілізації. Географія здобуття незалежності. Залишки колоніальних імперій в регіонах. Сучасні політичні статуси держав. 15. Географія границь (лімологія). Види і типи, функції границь в епоху глобалізації. Адміністративні границі. Трансграничне співробітництво і трансграничні регіони. Єврорегіони. Єврорегіони за участю України. 16. Регіональні об'єднання на політичній карті світу. Умови і причини регіональної інтеграції. Політична й економічна інтеграція. Типи

	основних регіональних організацій, їхній склад і мета (НАТО, ОБСЄ, Європейський Союз, Рада Європи, Співдружність Незалежних Держав, Співдружність націй, НАФТА, ОАЕ, ОІК, ЛАД, ОПЕК, АСЄАН, АТЕС, АНЗЮК, МЕРКОСУР, ЛАСТ, ЛАІ, Ла-Платська група, Амазонський і Андський пакти). 17. Поняття геополітики. Історія геополітичних представлень і теорій. Основні сучасні геополітичні теорії і концепції. 18. Глобальні проблеми людства. „Великі” та „малі” глобальні проблеми людства.
--	--